

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2008.

TÁRSADALOMISMERET

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

Projektmunka

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

Projekttemák

1. A hazai romák helyzete

5. oldal

- Mutassa be a romák helyzetét (oktatás, lakhatás, egészségügy, foglalkoztatás stb.) lakóhelyén vagy környékén!
- Mutassa be egy romákat segítő civilszervezet tevékenységét, vagy vegyen részt egy ilyen szervezet valamely rendezvényének, programjának szervező munkájában, és tevékenységét dokumentálja az *Útmutató a projektkészítéshez; a projektmunka értékelése* című tájékoztatóban leírtak szerint!

2. A feketegazdaság

10. oldal

- Mutassa be, hogy a feketegazdaság milyen hatással van az ország gazdaságára!
- Készítsen programot a feketegazdaság visszaszorításának népszerűsítésére!

3. Stressz, életmód, egészségmegőrzés

15. oldal

- Mutassa be a leggyakoribb stresszkeltő tényezőket! Mit kell tennünk a stressz negatív hatásainak csökkentése, idegrendszeri, mentálhigiénés kondícióink fejlesztése érdekében?
- Esettanulmány formájában mutasson konkrét példákat a hatékony stresszoldás lehetőségeire!

A projektmunka értékelése (Maximálisan 80 pont)

A vizsga értékelésének fontos szempontja, hogy bírálni kell

I. a projektkészítés folyamatát (30 pont),

II. az elkészült projekt tartalmát (50 pont).

I. A projektkészítés folyamatának értékelése

Szempontok		Max. pont	
A vizsgázó önálló részvétele a projekt készítésében	Önállóság az egyéni érdek-közérdek téma feldolgozásában.	2	
Konzultációkon való részvétel	Konzultációkon való aktív részvétel, pontos felkészülés a munka elkészítéséhez.	4	
K O M P E T E N C I Á K	Az információk kezelése, problémafelismerés, Problémamegoldó képesség, széles körű alkalmazási ismeretek	• A munkanapló folyamatos vezetése.	4
		• Portfoliójában bemutatja a készítés folyamatához kapcsolódó anyagait, jegyzeteit, részfejezetét, a dolgozat készítése közben keletkezett produktumot.	2
	• Írásban megfogalmazta hipotézisét vagy célkitűzését, bemutatta a téma kiválasztásával kapcsolatos vizsgázói motivációkat, s indokolta a témaválasztást.	2	
	• Tervezet, illetve hálóterv készítése a munka ütemezésére.	2	
	• A konzultációkon kitűzött határidők pontos betartása.	2	
	• Nyersvázlat, illetve részfejezet elkészítése.	2	
Nyelvi kultúra, kommunikáció, értő olvasás, szövegalkotás		• A projektmunkával kapcsolatos személyes élmények megfogalmazása a konzultációk alkalmával és a munkanaplóban.	2
		• A konzulenssel és más érintett személyekkel való jó együttműködés.	2
		• A szakirodalom megértése, értő feldolgozása.	4
		• A munkanapló, a tervezet tartalma, valamint a konzultációkon való szóbeli megnyilvánulásai logikusan felépítettek, nem tartalmaznak súlyos nyelvtani, nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	2
Összesen		30	

Megjegyzés: Amennyiben a vizsgabizottság úgy ítéli meg, hogy a projektmunka nem önálló szellemi terméke a vizsgázónak, akkor a vizsgabizottság jelzése után az iskola igazgatója a 100/1997. (VI. 13.) Kormányrendelet 23. § (2) bekezdés alapján járjon el!

II. Az elkészült projekt tartalmának értékelése, ha annak műfaja

1. Írásos dolgozat típusú projekt értékelése (50 pont)
2. A képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekt értékelése
 2. a) A projekthez mellékelte írásos anyagok értékelése (10 pont)
 2. b) A képi vagy elektronikus vizsgadarab értékelése (40 pont)
3. Szervezésen alapuló projekt
 3. a) A szervezésen alapuló projekthez készített írásos anyagok értékelése (30 pont)
 3. b) A lebonyolítás módjának értékelése (20 pont)

A projekt munka megvédésének értékelése (Maximálisan 20 pont)

A vizsgázó a szóbeli érettségi vizsgán megvédi a vizsgamunkáját. A védelem során a vizsgázó röviden bemutatja az általa elkészített projektet és válaszol a vizsgabizottság által feltett kérdésekre.

A vizsgabizottság, illetve az elnök előzetes engedélyével bemutatható a képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló vizsgadarab. Az erre felhasznált idő nem számít bele az érettségiző szóbeli feleletének vizsgaidejébe. A vizsgadarab közös megtekintése viszont lehetővé teszi, hogy a bizottság tagjai is érdemi kérdéseket tegyenek fel, megismerjék az érettségiző munkáját.

A szóbeli védelem alkalmával a portfólióban található anyagok (hipotézis, terv, hálótérkép, nyersválogatás, bibliográfia stb.) bármelyikét a vizsgázó felhasználhatja szemléltetésre, használatára az értékelő tanár bátoríthatja.

A vizsgázó projekt munkájának bemutatását az értékelő tanár – a rendelkezésre álló kevés idő miatt – megszakíthatja, hogy maradjon elegendő idő a bizottság kérdéseire is.

A vizsgázót a pontozásban nem érheti hátrány, ha a bizottság bármely tagja nem a projekthez kapcsolódó kérdést tesz fel, és arra az érettségiző nem tudja a választ.

A projekt munka megvédésének értékelésekor az alábbi szempontokat kell figyelembe venni és a 20 pont felosztásával kialakított részpontszámokat ez alapján kell felosztani:

Szempontok	Maximális pont
A vizsga tartalmának és az egyéni munka konkrétumainak bemutatása	6
A projektkészítés során szerzett egyéni tapasztalatok ismertetése	4
Szaknyelv, szakmai ismeretek alkalmazása	4
A vizsgabizottság által kérdések feltett (2-4) megválaszolása, témátartás, lényegkiemelés	4
A felelet felépítettsége, nyelvhelyesség	2
Összesen	20

Megjegyzés: A szóbeli vizsga másik feladatának, a tétel kifejtésének értékelési szempontjai a tantárgy vizsgaleírásában (40/2002 (V. 24.) OM rendelet) adottak. A vizsgáztató iskolának a tételsor összeállításakor rögzíteni kell a tételek kifejtésének elvárt összetevőit a megadott szempontok szerint, és az ezekre adható, az 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amelyek alapján a feleletet értékelni kell.

1. Írásos dolgozat típusú projekt értékelése (50 pont)

Szempontok	A hazai romák helyzete	Max. pont	
A dolgozat egyedisége	A dolgozatot a vizsgázó önállóan készíti el. Az idézeteket, szakirodalmi hivatkozásokat pontosan feltünteti.	2	
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<ul style="list-style-type: none"> • A dolgozat az előírásoknak megfelelő terjedelmű. • A dolgozat esztétikus, az érettségi vizsgához méltó formájú. Táblázatai, ábrái áttekinthetőek, címmel ellátottak. 	2 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • A vizsgaművet fejezetekre, azokon belül bekezdésekre osztja, a lényegi részeket kiemeli. 	2	
	<ul style="list-style-type: none"> • A szöveg nyelvtanilag és nyelvhelyességileg is pontos, igényes. Gördülékenyen, olvasmányosan fogalmaz, érződik rajta az egyéni stílus, hangvétel. 	6	
K O M P E T E N C I Á K	Szakmailag megalapozott címadás	A vizsgázó által adott cím a projekttémájával összhangban van, figyelemfelkeltő, ötletes, <i>a romákat segítő civilszervezetekhez kapcsolódik.</i>	2
	A feladat megértése, a probléma felismerése, probléma-megoldás keresése	<ul style="list-style-type: none"> • A munka tartalma megfelel a választott téma <i>előítélet-mentes</i> bemutatásának, <i>a vizsgázó lakóhelyéhez kapcsolódó konkrét megállapításokat is tartalmazza.</i> • Az írásos dolgozat műfajával szemben támasztott követelményeket betartja. • A projektmunka tartalmaz önálló, kutatási jellegű tevékenységet, mely lehet interjú, kérdőíves felmérés, adatgyűjtés stb. 	2 2 4
	A projekt elméleti megalapozása, az információk komplex kezelése, a szakmai fogalmak azonosítása, helyes használata	<ul style="list-style-type: none"> • A projekt témájához kapcsolódó elméleti ismereteket megfelelően mutatja be, helyesen alkalmazza. Információit többféle műveltségi területről szerzi, ötvözi (történelmi, szociológiai, emberi jogi, oktatási, néprajzi, szociálpszichológiai stb.). • Hivatkozik a felhasznált szakirodalomra, forrásokra (elvárható legalább 3-5 rövidebb terjedelmű mű lényegi kivonatolása, értő feldolgozása). • A témához tartozó szaknyelv alapfogalmait helyesen használja, <i>pl.: etnikum, roma, hátrányos helyzet, kisebbség, előítélet, sztereotípiá, diszkrimináció, társadalmi presztízs, hagyomány, kisebbségi önkormányzat, említhet intézményeket, pl.: Roma Parlament ...</i> 	6 2 2
	A lényegi elemek és a logikai kapcsolatok felismerése	<ul style="list-style-type: none"> • A projektmunkában <i>a romák helyzetével kapcsolatos</i> lényegi elemeket emeli ki, jól súlypontosoz. • A vizsgázó képes társadalmi, történelmi, szociológiai, kulturális, pszichológiai ok-okozati kapcsolatok, összefüggések felismerésére, <i>a kisebbség közti viszony problémáinak magyarázatára.</i> • Képes a megfigyelések, interjúk, szakirodalmi tájékozódás alapján következtetések levonására, <i>a jövő generációjának helyzetét segítő elképzelések, feladatok felismerésére, az előítélet-mentes, gondolkodásból eredő tennivalók, lehetőségek felismerésére.</i> 	2 2 2
	A hipotézis vagy cél megfogalmazása és értékelése	<ul style="list-style-type: none"> • A projektmunkát célkitűzésre vagy hipotézis megfogalmazására építi, és ennek irányában végez vizsgálatot, kutatást, szakirodalmi tájékozódást. • A dolgozatban sor kerül a hipotézis vagy a kutatási cél megvalósulásának értékelésére, <i>a romák helyzetére vonatkozó meghatározott szempontú összefoglaló gondolatok leírására.</i> 	2 2
	A téma aktualitása	A projektmunka életszerű, kötődik a vizsgázó lakóhelyéhez, környezetéhez. A vizsgált adatok, jellemzők, aktuálisak, életszerűek.	2
	Önkifejező-képesség	Az írásos anyagban megjelenik az eredetiség, az egyéni hang, a vizsgázó képes világosan és szakszerűen kifejezni gondolatait.	4
	Összesen		50

2. A képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekt értékelése

2. a) A projekthez mellékelte írásos anyagok értékelése

Szempontok		A hazai romák helyzete	Maximális pont
K O M P	Célmeghatározás és értékelés	Az írásos anyag <i>a romák helyzetének a vizsgázó által kiválasztott szempontú elemzését vagy az őket segítő civilszervezetek egyike tevékenységének bemutatását tűzte ki célul és értékeli is a célkitűzés megvalósítását.</i>	2
E T E N C	A logikai kapcsolatok felismerése, lényegkiemelés	A vizsgázó ki tudja emelni a lényegi elemeket, képes észrevenni és bemutatni azokat a társadalmi, szociológiai, kulturális, oktatási, szociális és egyéb tényezőket, amelyek <i>a romák helyzetét befolyásolják vagy képes a romákat segítő civilszervezetek célját, a rendelkezésre álló eszközök és az eredmény kapcsolatát vizsgálni.</i>	2
I Á K	A projekt-munka elméleti megalapozása	Az elkészített bibliográfia a választott projekttéma elkészítéséhez szükséges elméleti ismereteket tükrözi. A feldolgozott szakirodalom tükröződik írásában, továbbá az abból megismerteket megfelelően alkalmazza hipotézisének felállításában és igazolásában. <i>Civilszervezet bemutatása esetében annak jogi háttérével is foglalkozott.</i>	4
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség		A szöveg logikusan felépített, szabatosan megfogalmazott, nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát. A kifejtés olvasmányos, gördülékeny, tagolt, követhető.	2
Összesen			10

2. b) A képi vagy elektronikus vizsgadarab értékelése

Szempontok	A hazai romák helyzete	Maximális pont	
Önállóság a kiválasztott téma feldolgozásában	<ul style="list-style-type: none"> Az elkészült vizsgadarab a vizsgázó saját szellemi alkotása. A mástól átvett audiovizuális anyagrészek forrásait pontosan feltünteti. 	2	
	<ul style="list-style-type: none"> A projektmunka tartalmaz önálló kutatási és/vagy művészi tevékenységet, esetleg eredményt. Az anyagban megjelenik az eredetiség, az egyéni hang, képes érzelmi hatások felkeltésére. 	6	
	<ul style="list-style-type: none"> A szerző megfogalmazza saját véleményét is a <i>romák helyzetével, mindennapjaival</i> kapcsolatban. 	2	
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<ul style="list-style-type: none"> A vizsgamunka formailag megfelel az érettségi követelményeinek, esztétikai minőséget hordoz. 	4	
	<ul style="list-style-type: none"> A multimédiás produktum terjedelme megfelel az előírtaknak. 	2	
	<ul style="list-style-type: none"> Képi és hangvilága jól szerkesztett, ha van, szövege szabatosan, pontosan, megfogalmazott, nem tartalmaz súlyos nyelvi vagy nyelvhelyességi hibát. 	2	
K O M	Szakmailag megalapozott címadás	A cím, a <i>romák helyzetének témájával, annak választott szegmensével</i> összhangban van, figyelemfelkeltő, eredeti, ötletes.	2
P E T E	A feladat megértése	A munka tartalma megfelel a <i>romák helyzetét, illetve az őket segítő civilszervezeteket bemutató témának; a vizsgázó a lakókörnyezetének jellemzőit állítja a középpontba</i> . Betartja a választott műfaj sajátosságait, követelményeit.	2
N C I Á K	A lényegi elemek és logikai kapcsolatok felismerése, az információk komplex kezelése	<ul style="list-style-type: none"> A vizsgázó projektmunkájában a lényegi elemeket emeli ki, jól súlypontos. <i>A helyi tapasztalatokat és az országos helyzet hasonlóságát, eltérését is vizsgálja.</i> 	2
		<ul style="list-style-type: none"> A vizsgázó képes az ok-okozati kapcsolatokat, összefüggéseket felismerésére, <i>a társadalmi, történelmi, szociális viszonyok egymásra hatásának megállapítására, a civilszervezet működését segítő és gátló tényezők azonosítására.</i> 	2
		<ul style="list-style-type: none"> Tárgyát vagy témáját több szempontból vizsgálja, ábrázolja, <i>pl.: kiemeli a szociális környezet hatásait, a többség-kisebbség viszonyát, az anyagi lehetőségek és a történelmi tapasztalatok hatását.</i> 	4
A projekt készítésének szakmai megalapozása	<ul style="list-style-type: none"> A kész műben a témához kapcsolódó elméleti és műfaji ismeretek tükröződnek. <i>Ábrázolhatja a lakókörnyezetben előforduló romák vagy az őket segítő civilszervezetek körülményeit, mindennapjait, ünnepeit.</i> 	4	
	<ul style="list-style-type: none"> A médiaismereteket, a különböző technikai eszközök hatásmechanizmusát (például képnyelv vagy hanghatások, technikai eszközök, vágás, montázstechnika szakszerű alkalmazása) megfelelően alkalmazza. 	4	
A téma aktualitása	A vizsgamunka életszerű, kötődik <i>a vizsgázó lakóhelyének</i> valóságához. <i>A civilszervezet jelen helyzetét, társadalmi környezeti feltételeit, lehetőségeit mutatja be.</i>	2	
Összesen		40	

3. Szervezésen alapuló projekt

3. a) A szervezésen alapuló projekthez készített írásos anyagok értékelése

Szempontok		A hazai romák helyzete	Maximális pont
Önállóság a kiválasztott téma feldolgozásában		A dolgozat a vizsgázó saját munkája. A dolgozat alapján egyértelműen azonosítható, hogy a szervezés folyamatában mi a vizsgázó saját, önálló produktuma, és mit végzett a többi résztvevő, társszervező. Az írásos anyag tükrözi a szervezés során szerzett egyéni tapasztalatokat, a felkészülés során elsajátított elméleti ismereteket, illetve a rendezvénynek az adott közösség számára való jelentőségét.	4
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség		<ul style="list-style-type: none"> Az írásos vizsgamunka terjedelme megfelelő. A dolgozat tagolása arányos, áttekinthető, bekezdésekre osztott. A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan felépített, szabatosan, pontosan, igényesen megfogalmazott. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát. A vizsgamű formája esztétikus, az érettségi vizsgához méltó, megfelelő papíron íródott, margót és címeket tartalmaz, táblázatai áttekinthetőek, illusztrációi ízlésesek. Portfóliója gondosan összeállított, tükrözi a szervezőmunka sajátosságait, saját jegyzeteket, irodalomjegyzéket. 	4 2 2
K O M P E T E N C I Á K	Célmeghatározás és értékelés	<ul style="list-style-type: none"> Az írásos anyag a szervezőmunka céljához igazodik, meghatározza a szervezés során végzendő egyéni feladatokat, a szervezés célját, a lehetséges kimenetelt. Sor kerül a cél megvalósulásának vizsgálatára, az érettségiző által végzett tevékenység hatékonyságának értékelésére. 	4 2
	A logikai kapcsolatok felismerése, lényegkiemelés	<ul style="list-style-type: none"> A vizsgázó a szervezés során képes az ok-okozati kapcsolatok, összefüggések felismerésére. Írásos anyaga tárgyilagos, lényegre törő. 	2 2
	A projektmunka elméleti megalapozása	<ul style="list-style-type: none"> Az elkészített bibliográfia a választott projekttémával kapcsolatos elméleti ismereteket tükrözi, a szervezéshez kapcsolódó ismeretek is megjelennek, azokat megfelelően alkalmazza. Rávilágít a szervezés személyi, pszichológiai és esetleg gazdasági feltételeire. 	4 4
	Összesen		

3. b) A lebonyolítás módjának értékelése

Szemponatok	A hazai romák helyzete	Maximális pont
Önálló munkavégző és kezdeményezőképeség	A vizsgázó által a szervezésre, lebonyolításra fordított idő a csatolt portfólióban dokumentált, az elvárhatónak megfelelő mennyiségű	2
	• A vizsgázó motiváltsága, személyes bevonódása megjelenik; önmaga javasol, áll elő ötletekkel.	2
	• Megállapítható, hogy a vizsgázó a szervezésben mit végzett önállóan, irányítóként vagy munkatársként, megfigyelő vagy cselekvő résztvevőként.	2
A figyelem felkeltése és az érdeklődés megtartásának képessége	• A rendezvény, esemény, műsor meghirdetése, a figyelem felkeltése ötletes, akár többfajta információhordozót is használ, illetve a civilszervezet ezzel kapcsolatos gyakorlatát képes értékelni.	2
	• A szervezés folyamatában a vizsgázó képes céljait jól kommunikálni, tudja a résztvevőket mozgósítani, a civilszervezet önkénteseit motiválni.	2
Szervező-készség, az információk komplex kezelése	• A helyszín és az időpont kiválasztása megfelelő, a költségigények meghatározása megtörtént és reális.	2
	• A vizsgázó a rendezvény megvalósításához kapcsolódó intézményeket, szervezeteket, azok működésének sajátosságait ismeri.	2
	• A rendezvény irányítását a vizsgázó kézben tartotta, a rendezvény lebonyolítása után levonta a tanulságokat, és összefoglalta az eredményeket.	2
Konfliktuskezelő és problémamegoldóképesség	• Felkészült a rendezvény szervezését és megtartását gátló, zavaró tényezők kiküszöbölésére (esőnap, tartalékhelyszín, áramhiány, rendzavarás stb.)	2
	• Meg tudta oldani a váratlanul felmerült problémákat, helyzeteket, képes volt kezelni a program kapcsán keletkező feszültségeket, reagált a segítők és résztvevők ötleteire.	2
Összesen		20

1. Írásos dolgozat típusú projekt értékelése (50 pont)

Szempontok	A feketegazdaság	Max. pont	
A dolgozat egyedisége	A dolgozatot a vizsgázó önállóan készíti el. Az idézeteket, szakirodalmi hivatkozásokat pontosan feltünteti.	2	
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség	• A dolgozat az előírásoknak megfelelő terjedelmű.	2	
	• A dolgozat esztétikus, az érettségi vizsgához méltó formájú. Táblázatai, ábrái áttekinthetőek, címmel ellátottak.	2	
	• A vizsgaművet fejezetekre, azokon belül bekezdésekre osztja, a lényegi részeket kiemeli.	2	
	• A szöveg nyelvtanilag és nyelvhelyességileg is pontos, igényes. Gördülékenyen, olvasmányosan fogalmaz, érződik rajta az egyéni stílus, hangvétel.	6	
K O M P E T E N C I Á K	Szakmailag megalapozott címadás	A vizsgázó által adott cím a projekttémájával összhangban van, figyelemfelkeltő, ötletes, <i>a feketegazdaság témájával összhangban van, kifejezi a feketegazdaság visszaszorítására irányuló program lényegét.</i>	2
	A feladat megértése, a probléma felismerése, probléma-megoldás keresése	• A munka tartalma megfelel a választott témának. <i>A középpontban az államháztartásnak és az állampolgároknak a feketegazdaságból adódó gazdasági, szociális vagy társadalmi problémái állnak.</i>	2
		• Az írásos dolgozat műfajával szemben támasztott követelményeket betartja.	2
		• A projektmunka tartalmaz önálló, kutatási jellegű tevékenységet, mely lehet interjú, kérdőíves felmérés, adatgyűjtés stb.	4
	A projekt elméleti megalapozása, az információk komplex kezelése, a szakmai fogalmak azonosítása, helyes használata	• A projekt témájához kapcsolódó elméleti ismereteket megfelelően mutatja be, helyesen alkalmazza. Információit többféle műveltségi területről szerzi, ötvözi (történelmi, szociológiai, emberi jogi, oktatási, néprajzi, szociálpszichológiai stb.).	6
		• Hivatkozik a felhasznált szakirodalomra, forrásokra (elvárható legalább 3-5 rövidebb terjedelmű mű lényegi kivonatolása, értő feldolgozása).	2
	A lényegi elemek és a logikai kapcsolatok felismerése	• A témához tartozó szaknyelv alapfogalmait helyesen használja, <i>pl.: feketegazdaság, szürkegazdaság, társadalmi szolidaritás, GDP, adófizetés, költségvetés, társadalmi szerződés, jogszabály...</i>	2
		• A projektmunkában a lényegi elemeket emeli ki, jól súlypontosz.	2
		• A vizsgázó látja, <i>hogy a feketegazdaságnak nagy szerepe van az államháztartás hiányának alakulásában, hátrányos az adókat tisztességesen befizető munkaadóknak és vállalkozóknak, a társadalombiztosítási és nyugdíjrendszernek, valamint azt most, vagy a jövőben igénybevevőknek.</i>	2
	A hipotézis vagy cél megfogalmazása és értékelése	• Képes a megfigyelések, interjúk, szakirodalmi tájékozódás alapján következtetések levonására, <i>pl.: a feketegazdaság növekedésének kedvezőtlen vagy a gazdaság kifizérítésének várható kedvező hatásairól.</i>	2
• A projektmunkát célkitűzésre vagy hipotézis megfogalmazására építi, és ennek irányában végez vizsgálatot, kutatást, szakirodalmi tájékozódást.		2	
A hipotézis vagy cél megfogalmazása és értékelése	• A dolgozatban sor kerül a hipotézis vagy a kutatási cél megvalósulásának értékelésére.	2	
	A téma aktualitása	A projektmunka életszerű, kötődik <i>Magyarországhoz</i> , a vizsgázó lakóhelyéhez. A vizsgált adatok, jellemzők, aktuálisak.	2
Önkifejező-képesség	Az írásos anyag <i>tartalmazza a vizsgázónak a feketegazdaságról kialakított saját véleményét.</i>	4	
Összesen		50	

2. A képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekt értékelése

2. a) A projekthez mellékelt írásos anyagok értékelése

Szempontok		A feketegazdaság	Maximális pont
K O M P E T E N C I Á K	Célmeghatározás és értékelés	Az írásos anyag a <i>feketegazdaság problémáinak bemutatásához igazodik</i> , értékeli a célkitűzés megvalósíthatóságát.	2
	A logikai kapcsolatok felismerése, lényegkiemelés	A vizsgázó ki tudja emelni a lényegi elemeket, képes a <i>gazdasági, társadalmi, szociológiai, etikai, esetleg a marketing vagy szociálpszichológiai összefüggések felismerésére</i> .	2
	A projektmunka elméleti megalapozása	Az elkészített bibliográfia a választott projekttéma elkészítéséhez szükséges elméleti ismereteket tükrözi. A feldolgozott szakirodalom tükröződik írásában, továbbá az abból megismerteket megfelelően alkalmazza hipotézisének felállításában és igazolásában.	4
	Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A szöveg logikusan felépített, szabatosan megfogalmazott, nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát. A kifejtés olvasmányos, gördülékeny, tagolt, követhető.	2
Összesen			10

2. b) A képi vagy elektronikus vizsgadarab értékelése

Szempontok		A feketegazdaság	Maximális pont
Önállóság a kiválasztott téma feldolgozásában		• Az elkészült vizsgadarab a vizsgázó saját szellemi alkotása. A mástól átvett audiovizuális anyagrészek forrásait pontosan feltünteti.	2
		• A projektmunka tartalmaz önálló kutatási és/vagy művészi tevékenységet, esetleg eredményt. Az anyagban megjelenik az eredetiség, az egyéni hang, képes érzelmi hatások felkeltésére.	6
		• A szerző megfogalmazza saját véleményét is a <i>feketegazdaság kérdésköréről</i> vagy a <i>visszaszorítása eszközeiről, lehetséges módjairól, az ezt szolgáló érvekről</i> .	2
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség		• A vizsgamunka formailag megfelel az érettségi követelményeinek, esztétikai minőséget hordoz.	4
		• A multimédiás produktum terjedelme megfelel az előírtaknak.	2
		• Képi és hangvilága jól szerkesztett, ha van, szövege szabatosan, pontosan, megfogalmazott, nem tartalmaz súlyos nyelvi vagy nyelvhelyességi hibát.	2
K O M P E T E N C I Á K	Szakmailag megalapozott címadás	A cím, <i>feketegazdaság témájával összhangban van, illetve a feketegazdaság elleni kampány/program lényegét fejezi ki</i> ; eredeti, ötletes.	2
	A feladat megértése	A munka tartalma megfelel a <i>feketegazdaság témájának</i> . A közép-pontban az államháztartásnak és az állampolgároknak a feketegazdaságból adódó gazdasági, szociális vagy társadalmi problémái állnak, illetve a műfaj keretein belül készít programot a feketegazdaság ellen (pl.: kampányfilm). Betartja a választott műfaj sajátosságait, követelményeit.	2
	A lényegi elemek és logikai kapcsolatok felismerése, az információk komplex kezelése	• A vizsgázó projektmunkájában a lényegi elemeket emeli ki, jól súlypontosz.	2
		• A vizsgázó képes az ok-okozati kapcsolatokat, összefüggéseket felismerésére, pl.: <i>megjeleníti a feketegazdaság nagysága és az államháztartás hiánya vagy az adók nagysága közötti ok-okozati kapcsolatokat, összefüggéseket</i> .	2
	A projekt készítésének szakmai megalapozása	• A kész műben a témához kapcsolódó elméleti és műfaji ismeretek tükröződnek. <i>Bemutathatja, hogy a feketegazdaság milyen társadalmi és gazdasági feladatokat ró társadalmunkra, milyen megoldások lehetnek erre helyi vagy országos szinten</i> .	4
		• A médiaismereteket, a különböző technikai eszközök hatásmechanizmusát (például képanyelv vagy hanghatások, technikai eszközök, vágás, montázstechnika szakszerű alkalmazása) megfelelően alkalmazza.	4
	A téma aktualitása	A vizsgamunka életszerű, kötődik <i>társadalmi valósághoz, a helyi viszonyokhoz</i> ...	2
	Összesen		

3. Szervezésen alapuló projekt

3. a) A szervezésen alapuló projekthez készített írásos anyagok értékelése

Szemponatok	A feketegazdaság	Maximális pont	
Önállóság a kiválasztott téma feldolgozásában	A dolgozat a vizsgázó saját munkája. A dolgozat alapján egyértelműen azonosítható, hogy a szervezés folyamatában mi a vizsgázó saját, önálló produktuma, és mit végzett a többi résztvevő, társszervező. Az írásos anyag tükrözi a szervezés során szerzett egyéni tapasztalatokat, a felkészülés során elsajátított elméleti ismereteket, illetve a rendezvénynek az adott közösség számára való jelentőségét.	4	
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<ul style="list-style-type: none"> Az írásos vizsgamunka terjedelme megfelelő. A dolgozat tagolása arányos, áttekinthető, bekezdésekre osztott. A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan felépített, szabatosan, pontosan, igényesen megfogalmazott. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát. 	4	
	<ul style="list-style-type: none"> A vizsgamű formája esztétikus, az érettségi vizsgához méltó, megfelelő papíron íródott, margót és címeket tartalmaz, táblázatai áttekinthetőek, illusztrációi ízlésesek. 	2	
	<ul style="list-style-type: none"> Portfóliója gondosan összeállított, tükrözi a szervezőmunka sajátosságait, saját jegyzeteket, irodalomjegyzéket. 	2	
K O M P E T E N C I Á K	Célmeghatározás és értékelés	<ul style="list-style-type: none"> Az írásos anyag a szervezőmunka céljához igazodik, meghatározza a szervezés során végzendő egyéni feladatokat, a szervezés célját, a lehetséges kimenetelt. Sor kerül a cél megvalósulásának vizsgálatára, a vizsgázó által végzett tevékenység hatékonyságának értékelésére. 	4
	A logikai kapcsolatok felismerése, lényegkiemelés	<ul style="list-style-type: none"> A vizsgázó a szervezés során képes az ok-okozati kapcsolatok, összefüggések felismerésére. Írásos anyaga tárgyilagos, lényegre törő. 	2
	A projektmunka elméleti meg-alapozása	<ul style="list-style-type: none"> Az elkészített bibliográfia <i>egyrészt a feketegazdaság kérdéskörének elméleti megalapozását biztosítja, másrészt a szervezéshez kapcsolódó jogi, marketing-, PR-tevékenységekhez kapcsolódó elméleti ismeretek elsajátítását segíti.</i> <i>Bemutatja a szervezés jogi és gazdasági feltételeit.</i> 	4
			4
Összesen		30	

3. b) A lebonyolítás módjának értékelése

Szempontok	A feketegazdaság	Maximális pont
Önálló munkavégző és kezdeményezőképeség	A vizsgázó által a szervezésre, lebonyolításra fordított idő a csatolt portfólióban dokumentált, az elvárhatónak megfelelő mennyiségű	2
	• A vizsgázó motiváltsága, személyes bevonódása megjelenik; önmaga javasol, áll elő ötletekkel.	2
	• Megállapítható, hogy a vizsgázó a szervezésben mit végzett önállóan, irányítóként vagy munkatársként, megfigyelő vagy cselekvő résztvevőként.	2
A figyelem felkeltése és az érdeklődés megtartásának képessége	• A rendezvény, esemény, műsor meghirdetése, a figyelem felkeltése ötletes, akár többfajta információhordozót is használ, illetve a civilszervezet ezzel kapcsolatos gyakorlatát képes értékelni.	2
	• A szervezés folyamatában a vizsgázó képes céljait jól kommunikálni, tudja a résztvevőket mozgósítani, a civilszervezet önkénteseit motiválni.	2
Szervező-készség, az információk komplex kezelése	• A helyszín és az időpont kiválasztása megfelelő, a költségigények meghatározása megtörtént és reális.	2
	• A vizsgázó a rendezvény megvalósításához kapcsolódó intézményeket, szervezeteket, azok működésének sajátosságait ismeri.	2
	• A rendezvény irányítását a vizsgázó kézben tartotta, a rendezvény lebonyolítása után levonta a tanulságokat, és összefoglalta az eredményeket.	2
Konfliktuskezelő és problémamegoldó-képesség	• Felkészült a rendezvény szervezését és megtartását gátló, zavaró tényezők kiküszöbölésére (esőnap, tartalékhelyszín, áramhiány, rendzavarás stb.)	2
	• Meg tudta oldani a váratlanul felmerült problémákat, helyzeteket, képes volt kezelni a program kapcsán keletkező feszültségeket, reagált a segítők és résztvevők ötleteire.	2
Összesen		20

1. Írásos dolgozat típusú projekt értékelése (50 pont)

Szemponatok	Stressz, életmód egészségmegőrzés	Max. pont	
A dolgozat egyedisége	A dolgozatot a vizsgázó önállóan készíti el. Az idézeteket, szakirodalmi hivatkozásokat pontosan feltünteti.	2	
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség	• A dolgozat az előírásoknak megfelelő terjedelmű.	2	
	• A dolgozat esztétikus, az érettségi vizsgához méltó formájú. Táblázatai, ábrái áttekinthetőek, címmel ellátottak.	2	
	• A vizsgaművet fejezetekre, azokon belül bekezdésekre osztja, a lényegi részeket kiemeli.	2	
	• A szöveg nyelvtanilag és nyelvhelyességileg is pontos, igényes. Gördülékenyen, olvasmányosan fogalmaz, érződik rajta az egyéni stílus, hangvétel.	6	
K O M P E T E N C I Á K	Szakmailag megalapozott címadás	A vizsgázó által adott cím a projekttemájával összhangban van, figyelemfelkeltő, ötletes, <i>a stresszkezelés témájával összhangban van.</i>	2
	A feladat megértése, a probléma felismerése, probléma-megoldás keresése	• A munka tartalma megfelel a választott témának, <i>a stressz, az életmód, az egészségmegőrzés összefüggéseinek bemutatását tartalmazza.</i> • Az írásos dolgozat műfajával szemben támasztott követelményeket betartja. • A projektmunka tartalmaz önálló, kutatási jellegű tevékenységet, mely lehet interjú, kérdőíves felmérés, adatgyűjtés stb.	2 2 4
	A projekt elméleti megalapozása, az információk komplex kezelése, a szakmai fogalmak azonosítása, helyes használata	• A projekt témájához kapcsolódó elméleti ismereteket megfelelően mutatja be, helyesen alkalmazza. Információit többféle műveltségi területről szerzi, ötvözi (történelmi, szociológiai, emberi jogi, oktatási, néprajzi, szociálpszichológiai stb.). • Hivatkozik a felhasznált szakirodalomra, forrásokra (elvárható legalább 3-5 rövidebb terjedelmű mű lényegi kivonatolása, értő feldolgozása). • A témához tartozó szaknyelv alapfogalmait helyesen használja, <i>pl.: stressz, trauma, belső konfliktus, szorongás, harag, agresszió, depresszió, szimpatikus idegrendszer, immunrendszer, tanult tehetlenség, „A” típusú viselkedés, megküzdési (coping) stratégia, elhárító mechanizmus, relaxáció, kognitív eljárások...</i>	6 2 2

A lényegi elemek és a logikai kapcsolatok felismerése	<ul style="list-style-type: none"> • A projektmunkában a lényegi elemeket emeli ki, jól súlypontoz, megtalálja a legfontosabb csomópontokat a fokozott distressz átélése miatt kialakuló egészségkárosodásokkal kapcsolatban, különös tekintettel az „A” típusú viselkedés és a szív-érrendszeri megbetegedések kapcsolatára (menedzserbetegség). <i>Felismeri, hogy azok az események keltenek stresszt, amelyek befolyásolhatatlannak vagy bejósolhatatlannak tűnnek, amelyek próbára teszik képességeinket, megkérdőjelezik képünket és amelyek egymással versengő céljaink között belső konfliktusokat okoznak.</i> • A vizsgázó képes ok-okozati kapcsolatokat, összefüggéseket felismerésére, pl.: a stresszre adott reakciók lehetnek a szorongás, a depresszió, (tanult tehetetlenség) vagy egyes kognitív károsodások (összpontosítási nehézségek, teljesítménycsökkenés). <i>Feltárja, hogy a szervezet a szimpatikus idegrendszer fokozott működésével válaszol a stresszre, tehát emeli a szívritmust, fokozza a vérnyomást, az erőtartalékok kimerítését eredményezi. Ez az okozója a különféle testi és lelki következményeknek.</i> • Képes a megfigyelések, interjúk, szakirodalmi tájékozódás alapján következtetések levonására. Megfogalmazhatja pl.: az átélt distressz kognitív feldolgozása és az ebből következő megküzdési módok kapcsolatára tett következtetésit. A megküzdési módok részletezésénél megkülönböztet probléma- és érzelemközpontú stratégiákat, kiemelve ezek különbségeit az ártalomcsökkentés szempontjából. <i>Kitér a kezelés lehetőségeire, a szabadidő aktív eltöltésére, a társas kapcsolatok fontosságára, a relaxáció és az egyéni vagy csoportos pszichoterápiák jelentőségére.</i> 	2
A hipotézis vagy cél megfogalmazása és értékelése	<ul style="list-style-type: none"> • A projektmunkát célkitűzésre vagy hipotézis megfogalmazására építi, és ennek irányában végez vizsgálatot, kutatást, szakirodalmi tájékozódást. • A dolgozatban sor kerül a hipotézis vagy a kutatási cél megvalósulásának értékelésére, mely a stresszorok ártalmas hatásainak és azok elleni küzdelem lehetőségeinek bemutatását vizsgálja. 	2
A téma aktualitása	A projektmunka életszerű, kötődik a vizsgázó lakóhelyéhez, környezetéhez. A vizsgált adatok, jellemzők, aktuálisak, életszerűek.	2
Önkifejező-képesség	Az írásos anyagban megjelenik az eredetiség, az egyéni hang, a vizsgázó képes világosan és szakszerűen kifejezni gondolatait.	4
Összesen		50

2. A képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekt értékelése

2. a) A projekthez mellékelt írásos anyagok értékelése

Szempontok		Stressz, életmód egészségmegőrzés	Maximális pont
K O M P E T E N C I Á K	Célmeghatározás és értékelés	Az írásos anyag a <i>stresszt, distresszt, egészségmegőrzést leíró elméletekhez, technikákhoz és a vizsgázó által is megfigyelhető jelenségekhez igazodik.</i>	2
	A logikai kapcsolatok felismerése, lényegkiemelés	A vizsgázó képes észrevenni és bemutatni azokat a <i>csomópontokat, melyek a stressz és az általa kiváltott fiziológiai és lelki reakciók kialakulásánál jellegzetesek. Ezek egymásra épülését, sorrendiségét, ok-okozati viszonyait kiemeli, pl.: a stressz élettani szinten fokozza a stresszhormonok elválasztását, melyek mozgásos késztettségű állapotot, feszültséget hoznak létre a szervezetben. Ennek kognitív vonatkozásai az átélt feszültség címkézése során jönnek létre és személyiségfüggő, hogy az ember mennyire tekinti kezelhetőnek a kialakult problémát. Ehhez kapcsolódóan alakulnak a megküzdési módok (coping mechanizmusok), mely során a feszültségcsökkenés érdekében használunk különféle kognitív és viselkedéses eljárásokat.</i>	2
	A projekt-munka elméleti megalapozása	Az elkészített bibliográfia a választott projekttéma elkészítéséhez szükséges elméleti ismereteket tükrözi. A feldolgozott szakirodalom tükröződik írásában, továbbá az abból megismerteket megfelelően alkalmazza hipotézisének felállításában és igazolásában.	4
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A szöveg logikusan felépített, szabatosan megfogalmazott, nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát. A kifejtés olvasmányos, gördülékeny, tagolt, követhető.	2	
Összesen			10

2. b) A képi vagy elektronikus vizsgadarab értékelése

Szempontok		Stressz, életmód egészségmegőrzés	Maximális pont
Önállóság a kiválasztott téma feldolgozásában		• Az elkészült vizsgadarab a vizsgázó saját szellemi alkotása. A mástól átvett audiovizuális anyagrészek forrásait pontosan feltünteti.	2
		• A projektmunka tartalmaz önálló kutatási és/vagy művészi tevékenységet, esetleg eredményt. Az anyagban megjelenik az eredetiség, az egyéni hang, képes érzelmi hatások felkeltésére.	6
		• A szerző megfogalmazza saját véleményét is a kutatott témával kapcsolatban.	2
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség		• A vizsgamunka formailag megfelel az érettségi követelményeinek, esztétikai minőséget hordoz.	4
		• A multimédiás produktum terjedelme megfelel az előírtaknak.	2
		• Képi és hangvilága jól szerkesztett, ha van, szövege szabatosan, pontosan, megfogalmazott, nem tartalmaz súlyos nyelvi vagy nyelvhelyességi hibát.	2
KOMPEKT	Szakmailag megalapozott címadás	A cím, a <i>a stresszkezelés, egészségmegőrzés témájával</i> összhangban van, figyelemfelkeltő, eredeti, ötletes.	2
	A feladat megértése	A munka tartalma megfelel a <i>választott témának, a stressztényezők mindennapi életünkben való megjelenését, megfigyelhetőségét állítja a középpontba.</i> Betartja a választott műfaj sajátosságait, követelményeit.	2
	A lényegi elemek és logikai kapcsolatok felismerése, az információk komplex kezelése	• A vizsgázó projektmunkájában a lényegi elemeket emeli ki, jól súlypontoz.	2
		• A vizsgázó képes az ok-okozati kapcsolatokat, összefüggéseket felismerésére.	2
		• Tárgyat vagy témáját több szempontból vizsgálja, ábrázolja.	4
	A projekt készítésének szakmai megalapozása	• A kész műben a témához kapcsolódó elméleti és műfaji ismeretek tükröződnek. <i>Ábrázolja a lakókörnyezetében előforduló mentálhigiénés szolgáltatások szerepét a stresszkezelés szempontjából vagy egy egyéni problémátörténet különböző állomásait is bemutathatja a stressz átélésétől annak következményein át a károk csökkentéséig, a bajok kiküszöböléséig.</i>	4
		• A médiaismereteket, a különböző technikai eszközök hatásmechanizmusát (például képnyelv vagy hanghatások, technikai eszközök, vágás, montázstechnika szakszerű alkalmazása) megfelelően alkalmazza.	4
A téma aktualitása	A vizsgamunka életszerű, kötődik a valósághoz. <i>A jelen eseményeit, környezeti feltételeit, lehetőségeit mutatja be a stresszorok, a velük való megküzdés, a terápiás lehetőségek terén.</i>	2	
Összesen			40

3. Szervezésen alapuló projekt

3. a) A szervezésen alapuló projekthez készített írásos anyagok értékelése

Szempontok		Stressz, életmód egészségmegőrzés	Maximális pont
Önállóság a kiválasztott téma feldolgozásában		Az dolgozat a vizsgázó saját munkája. A dolgozat alapján egyértelműen azonosítható, hogy a szervezés folyamatában mi a vizsgázó saját, önálló produktuma, és mit végzett a többi résztvevő, társszervező. Az írásos anyag tükrözi a szervezés során szerzett egyéni tapasztalatokat, a felkészülés során elsajátított elméleti ismereteket, illetve a rendezvénynek az adott közösség számára való jelentőségét.	4
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség		<ul style="list-style-type: none"> Az írásos vizsgamunka terjedelme megfelelő. A dolgozat tagolása arányos, áttekinthető, bekezdésekre osztott. A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan felépített, szabatosan, pontosan, igényesen megfogalmazott. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát. A vizsgamű formája esztétikus, az érettségi vizsgához méltó, megfelelő papíron íródott, margót és címeket tartalmaz, táblázatai áttekinthetőek, illusztrációi ízlésesek. Portfóliója gondosan összeállított, tükrözi a szervezőmunka sajátosságait, saját jegyzeteket, irodalomjegyzéket. 	4 2 2
K O M P E T E N C I Á K	Célmeghatározás és értékelés	<ul style="list-style-type: none"> Az írásos anyag a szervezőmunka céljához igazodik, meghatározza a szervezés során végzendő egyéni feladatokat, a szervezés célját, a lehetséges kimenetelt. Sor kerül a cél megvalósulásának vizsgálatára, az érettségiző által végzett tevékenység hatékonyságának értékelésére. 	4 2
	A logikai kapcsolatok felismerése, lényegkiemelés	<ul style="list-style-type: none"> A vizsgázó a szervezés során képes az ok-okozati kapcsolatok, összefüggések felismerésére a stressz keletkezésének, működésének és kezelésének elméleti ismeretei közlése során. Írásos anyaga tárgyilagos, lényegre törő. 	2 2
	A projektmunka elméleti megalapozása	<ul style="list-style-type: none"> Az elkészített bibliográfia a választott projekttémával kapcsolatos elméleti ismereteket tükrözi, a szervezéshez kapcsolódó ismeretek is megjelennek, azokat megfelelően alkalmazza. Rávilágít a szervezés személyi, pszichológiai és esetleg gazdasági feltételeire. 	4 4
			Összesen

3. b) A lebonyolítás módjának értékelése

Szemponatok	Stressz, életmód egészségmegőrzés	Maximális pont
Önálló munkavégző és kezdeményezőképeség	A vizsgázó által a szervezésre, lebonyolításra fordított idő a csatolt portfólióban dokumentált, az elvárhatónak megfelelő mennyiségű	2
	• A vizsgázó motiváltsága, személyes bevonódása megjelenik; önmaga javasol, áll elő ötletekkel.	2
	• Megállapítható, hogy a vizsgázó a szervezésben mit végzett önállóan, irányítóként vagy munkatársként, megfigyelő vagy cselekvő résztvevőként.	2
A figyelem felkeltése és az érdeklődés megtartásának képessége	• A rendezvény, esemény, műsor meghirdetése, a figyelem felkeltése ötletes, akár többfajta információhordozót is használ, illetve a civilszervezet ezzel kapcsolatos gyakorlatát képes értékelni.	2
	• A szervezés folyamatában a vizsgázó képes céljait jól kommunikálni, tudja a résztvevőket mozgósítani, a civilszervezet önkénteseit motiválni.	2
Szervező-készség, az információk komplex kezelése	• A helyszín és az időpont kiválasztása megfelelő, a költségigények meghatározása megtörtént és reális.	2
	• A vizsgázó a rendezvény megvalósításához kapcsolódó intézményeket, szervezeteket, azok működésének sajátosságait ismeri.	2
	• A rendezvény irányítását a vizsgázó kézben tartotta, a rendezvény lebonyolítása után levonta a tanulságokat, és összefoglalta az eredményeket.	2
Konfliktuskezelő és problémamegoldó-képesség	• Felkészült a rendezvény szervezését és megtartását gátló, zavaró tényezők kiküszöbölésére (esőnap, tartalékhelyszín, áramhiány, rendzavarás stb.)	2
	• Meg tudta oldani a váratlanul felmerült problémákat, helyzeteket, képes volt kezelni a program kapcsán keletkező feszültségeket, reagált a segítők és résztvevők ötleteire.	2
Összesen		20